

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา และโปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง ของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และ นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาและโปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ใน 4 ด้าน คือ

- 1.คุณค่าทางภูมิปัญญาแห่งชุมชน
- 2.คุณค่าต่อวิถีชีวิตและชุมชน
- 3.คุณค่าทางประวัติศาสตร์
- 4.คุณค่าทางการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถาม (questionnaires) ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี และนักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรีโปรแกรมวิชาศิลปกรรม ทุกคนที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2546 ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1.ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
- 2.กำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4.เก็บรวบรวมข้อมูล
- 5.วิเคราะห์ข้อมูล
- 6.สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอ

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเบื้องต้นจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณค่างานศิลปะพื้นบ้าน คุณค่าของงานศิลปกรรม ศิลปะแกะสลักไม้ สถาปัตยกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมอีสานตอนล่าง สถาบันราชภัฏ หลักสูตรโปรแกรมวิชาศิลปกรรม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะแกะสลักไม้ สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และการศึกษางานศิลปะแกะสลักไม้จากสถานที่จริง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย

2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคอีสานตอนล่าง จำนวน 6 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกตามคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1. เป็นช่างแกะสลักไม้พื้นบ้านที่มีประสบการณ์ในการแกะสลักไม้ในหอไตร และ/หรือ สถาปัตยกรรมทางศาสนาในภาคอีสานตอนล่างจนเป็นที่ยอมรับทั่วไป 4 คน
2. เป็นนักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณคดี ในภาคอีสานตอนล่าง 2 คน

รวมผู้เชี่ยวชาญศิลปะแกะสลักไม้ 6 คน มีรายชื่อดังนี้

1. นายประดับ ก้อนแก้ว ช่างแกะสลักไม้ แกะสลักเทียนพื้นบ้าน
2. นายอุตสาห์ จันทร์วิจิตร ช่างแกะสลักไม้ ช่างก่อสร้างสถาปัตยกรรมทางศาสนาช่างแกะสลักเทียนพื้นบ้าน
3. นายสุวัฒน์ สุทธิประภา ช่างแกะสลักไม้ ช่างก่อสร้างสถาปัตยกรรมทางศาสนาช่างแกะสลักเทียนพื้นบ้าน
4. นายโอฬาร หาลำรี ช่างแกะสลักไม้
5. นายฤทธิลักษณ์ สุขพันธ์ หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติอุบลราชธานี
6. นายอนันต์ ชูโชติ ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปกรที่ 11 อุบลราชธานี

ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย

1.อาจารย์ที่สอนอยู่ โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานีทุกคน

2.นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา สถาบันราชภัฏอุบลราชธานีทุกคน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปกรรม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ทุกชั้นปี ทุกคนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นักศึกษาวิชาเอกศิลปกรรมชั้นปีที่ 1	34	คน
นักศึกษาวิชาเอกศิลปกรรมชั้นปีที่ 2	31	คน
นักศึกษาชั้นวิชาเอกศิลปกรรมปีที่ 3	33	คน
นักศึกษาวิชาเอกศิลปกรรมชั้นปีที่ 4	19	คน
รวม	117	คน

(หมายเหตุ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นมา สถาบันราชภัฏอุบลราชธานีไม่มีการรับนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา)

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

3.1.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง

3.1.2 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลกับอาจารย์ และนักศึกษาโปรแกรมวิชา

ศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Checklist) และเติมคำ (Questionnaire)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง จำนวน 31 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง 4 ด้าน คือ

1. คุณค่าทางภูมิปัญญาแห่งชุมชน	จำนวน 7	ข้อ
2. คุณค่าต่อวิถีชีวิตและชุมชน	จำนวน 8	ข้อ
3. คุณค่าทางประวัติศาสตร์	จำนวน 7	ข้อ
4. คุณค่าทางการศึกษา	จำนวน 9	ข้อ

โดยสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ((Rating scale) คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ทางเลือก กำหนดคะแนน และความหมายระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	เห็นด้วย
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open ended)

3.2 วิธีการและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีดังนี้

3.2.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่างานศิลปะพื้นบ้าน คุณค่าของงานศิลปกรรม ศิลปะแกะสลักไม้ สถาปัตยกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมอีสานตอนล่าง สถาบันราชภัฏ หลักสูตรโปรแกรมวิชาศิลปกรรม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะแกะสลักไม้ สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และการศึกษางานศิลปะแกะสลักไม้จากสถานที่จริง

3.2.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน เพื่อตรวจแก้ไขในเรื่อง ความตรงของเนื้อหา การใช้ภาษาของแต่ละข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1.เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะพื้นบ้าน หรือนักวิจัยที่มีผลงานเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน คือ

1.1ร.ศ.พิทักษ์ น้อยวังคลัง

-อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.2 อาจารย์อาคม วรจินดา

-ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.เป็นผู้เชี่ยวชาญงานศิลปะพื้นบ้าน หรือนักวิชาการที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศิลปะแกะสลักไม้สถาปัตยกรรมทางศาสนา สถาปัตยกรรมพื้นบ้านอีสาน

ร.ศ.ดร.วิโรฒ ศรีสุโร

- อาจารย์พิเศษคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3.เป็นอาจารย์ผู้สอนศิลปะพื้นบ้าน หรือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 10 ปี

อาจารย์โชคชัย ตักโพธิ์

- อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรม วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลฯ

3.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบอีกครั้ง

3.2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (try - out) กับประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษาจริง คือ อาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 ท่าน และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ชั้นปีละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความยากง่ายของข้อความ การใช้ภาษา และถ้อยคำ เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังนำผลที่ได้รับไปหาค่าความเชื่อมั่น(reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α - Coefficient)

ของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนเท่ากับ 0.84 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนักศึกษา เท่ากับ 0.86 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้

โดยสูตรที่ใช้ในการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นคือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(\frac{1 - \sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อ

S_i^2 = ความแปรปรวนคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 = ความแปรปรวน ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด หรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

3.2.6 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปแจกอาจารย์ และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานีและรับกลับด้วยตนเองซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญงานศิลปะแกะสลักไม้ในภาคอีสานตอนล่างสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 6 คน

2. กลุ่มอาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 8 คน รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 8 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมสถาบันราชภัฏอุบลราชธานีระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2546 จำนวน 117 คน รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจำนวน 116 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.14

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (SPSS/PC+ , Statistical Package for Social Sciences /Personal Computer) แบ่งการวิเคราะห์ตามเครื่องมือ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่างของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญงานศิลปะแกะสลักไม้ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแบบตารางประกอบความเรียง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่างของอาจารย์โปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี , ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาศิลปกรรม โดยทั้ง 2 กลุ่มประชากรใช้การวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ ด้วยสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าศิลปะแกะสลักไม้ในหอไตรภาคีสานตอนล่าง นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยให้คำตอบอัตราการประมาณค่า ซึ่งมีสเกล 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ มาตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดให้ความหมายค่าตัวเลขดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

นำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) มาแปลความหมาย โดยถือเกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายความว่า	มาก
2.50 – 3.49	หมายความว่า	ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	น้อย
1.00 – 1.49	หมายความว่า	น้อยที่สุด

เมื่อได้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) นำมาจัดอันดับและนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) หาจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่ามัธยฐานเลขคณิตของกลุ่มประชากร

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539)

หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) จากสูตร

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \frac{(\sum fx)^2}{N}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของประชากร

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนน n จำนวน

$\sum fx^2$ = ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปะแกะสลักไม้ในหอ
ไตรภาคีสานตอนล่าง แบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

6.สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย